تڕاژیدیای گوێزانەوە لە شیعری ژیان لە موسافیرخانەدا.. لێکۆڵینەوە: عەلی شێخ عومەر

گەر تەشووی دەق لە ڕێگای گومانەوە، نهێنی گەشتێکی یەقینی هەڵگرتبێ، بییەوێت بگات بە ویستگەیەک، وەرگر ئاڵودەی پرسیارێ بکات، ئایا تا چ ئاستێ نووسینی شیعر و ئەدەب لە ژیانەوە نزیکن! ئایا هەردووکیان بە جۆرێک لە جۆرەکان بە دوای نەمریدا ناگەڕێن! ئایا نووسین دەرخەی مانەوەی یەقین نییە! سڕکردن و تیمارکردنی ئازارەکانی گومان نییە، سیحری ونبوونێکی کارامەش نییە، دۆزینەوەی خود نیشتەجێبوونی لەنێو پێدراوەکانی دەق دا، ئایا ئەزموونی کردنەوەی سەرجەم ئەو دەرگاو دەروازانەنین کە بنووس بە دەقەوە گرێدەدات! ئایا لە دەنگی سادەی دەقەوە ئاوێزانی سەدایی ئاڵۆزو ڕۆحی دووەمی نووسەر نابین، یان لە هاوسەرگیری شیعر سەفەردا، لەنێو کردەی ڕێککەوتنی نێوان نووسەرو وەرگردا، ناکەوینە نێو دەرهاویشتەکانی یەقین و گومان، ژیان و مردن، بیرۆکەی هەڵگرتنی تەشووی سەفەرێک لە مووسافرخانەی ژیاندا، لە وێنەیەکدا ڕێتووش ناکرێت، لە دوالیزمەی هاودژەکاندا تڕاژیدیای گوێزانەوە لە شوێنەوە بۆ ناشوێن، لە وێنەوە بۆ ئاوێنە، فشارێک ناخاتە سەر فاکتەرەکانی ئاسۆی بوون، لەنێو سروشت و خەون دا، تێڕامان و قەیرانی هاوکێشەیەک دروستناکات، هەڵبەت پێداچوونەوەی خەون و بەرجەستەکردنی لە داکەوتەکانی بەردەست دا، مونتاج کردنی فاکتەکانی ژیانە، زەقکردنەوەی ڕێساکانی مردنە، لەنێو خود دا وێنە و ڕەنگدانەوەی خۆی دەبێت، ئایا نمایشکردنی وێنە لەنێو ئاوێنەدا، بەسە بۆ ناساندنی خودی شاعیر، کاتێ هیچگەرای ژیان وەک سەفەرێک، ڕێگای ئەوەی لێدەگرێت خود بە نەمری لەنێو دەقدا ببینێت، هەڵاتن لە پرسیارەکانی جێگیربوون لەنێو دەقی شیعر و شوێندا، دەتوانێ لە ناشوێندا وەڵامی پرسیارەکانی گومان بداتەوە، بە دەژین ئەی بە دەمرین، بۆ دەنووسین، لە زیندگیدا هەمیشە حەزدەکەین هەوێنی بۆشاییەکانی سەفر بگرینەوە، خۆمان بنووسینەوە، بیرۆکەی سەرەکی سەفەرکردن، گەر خۆ جیاکردنەوە نەبێت لەوانی تر، ئەوا گەشتێکە بۆ خۆ دۆزینەوەی وێنەیەک، زیاتر لەو وێنەیەی لە ئاوێنەی گەشتەکەیدا، خۆمان بەدی دەکەین، شیعری "ژیان لە موسافیرخانەدا"[1]، شیعرێکی نایابی "موحسین ئاوارە" یە، ئەم شیعرە لە نۆ کۆپلە

پێکهاتووە، هەر لە ناونیشانەکەیەوە، بەرکەوتنی ڕاستەوخۆ لەتەک ژیانـدا دەکات، ئاماژە بە خەسڵەتی بە لایەنی شوێندەکات، پابەندنەبوونی خود بەپێی بنەماکانی هاوشێوەبوون، دەکاتە جەمسەری جیاوازی لە تێڕوانیندا، جووڵەی ڕاستەوخۆی خود بە ئاڕاستەی شوێن دەبێتە ڕەهەندێکی زیندوو، لە بیرەوەری شاعیر و لە زمانی شیعریدا شوێنی خۆی دەگرێت، زمانی شیعری خۆی لە خۆیدا، لەنێو زمانی سواوی ڕۆژانەدا گەشتێکە، پارادۆکسە لە دژی دەستەمۆکردنی شوێن لە دۆگما دا فەراهەمدەکات، ژیان لە موسافیرخانەدا پێلینکردنی شوێنە، دەرخەی وێنەیەکی تری شوێنە، لە جوگرافیایی خۆیدا دەتوانێ ئاسەوار و تێڕوانین و سنووری دەقی شیعری ئاسایی تێپەڕێنێ، کێشەی سنووری دەقی شیعری، سنووری وێنەی خود و ئاوێنە پێکەوە ببەستێ، گوێنەدانی خود بە سروشتی سەفەر، خۆ نەبینینی جیاواز، جۆرێک نییە لە مردن، گیرسانەوە بە هەستەکەوە، بە تاقە شوێنەکەوە، لەکەوتەی چ پەرچەکردارە لە گووتاری شیعری “موحسین ئاوارە”دا فەراهەمدەکات، چۆن چۆنی لەنێو تێکستدا ئەو فەگەرانە دەخاتە سەرپشت، کە خۆی تێدا شاردووەتەوە، بەڕیزە پەیوەندییەکی دەلالیەوە دەورووخولی ئەو وێنانە دەدات، کە مانا لە ناوەڕۆک، پرسیار لە وەڵام، بنیاد لە هەڵوەشاندنەوە بەرهەمدەهێنێ، بە داگەڕان بە نێو دنیای شیعری “ژیان لە موسافیرخانە”دا هەر لە ناونیشانەکەیەوە، لەنێو کردەی ڕێکەوتنی نێوان نووسەرو وەرگردا، ئامبازی ئاخنینی کلیلی کردنەوەی دەروازەکانی دەق دەبین، بەرکەوتنە لەنێوان دوو شتی جیاوازدا دەکەین، لە پتەوکردنی پەیوەندییەکدا، یەکتر تەواودەکەن، ڕەنگدانەوەی ژیان وەک بگۆڕێ، لە شوێنەکدا هاوشان لە تەکیدا دەگۆڕێ، هیچ مەرک و پابەندبوون و شووناسێک هەڵناگرێ، نە خاوەن پێشگرێکە، نە پاشگرێک لە دوای خۆی بە جێدەهێڵێت، موسافرخانە چیرۆکی درزێکە، هەوێنی گومانێک، ڕیرەوی ناجێگیرییەک دەخاتە ڕیزی بوونەکەوە، لە دیاردەی نامۆبووندا، ناتوانێ لە خودی شاعیردا تەزی دڵنەوایی دروستبکات، هەمیشە هەستێکی جیاکەرەوە هەیە، پەیامداری لە کارایی گەشت، ژیان لە مردن، دنیای واقیع لە خەیاڵ جیادەکاتەوە، لە ناونیشانەکەوە، درک بەوە جیاکارییە نێوان واقیع و خەیاڵ دەکەین، کاروان عومەرکاکە سوور لە شوێنەکدا دەڵێت “ناونیشان خاڵی جیاکردنەوەی نێوان واقیع و خەیاڵە”[2] دژوار نییە بە پێشچاوخستن، جێگرتنی دەق، ئاماژە بە دەستبژێری چەند کۆپلەیەک بکەین، هەر لە سەرەتاوە شاعیر بەم جۆرە دەرگای دەقە شیعرییەکەیمان بە واڵا دەکات، دەڵێت:

ژیانێک بە ڕەوت و سەفەر

چراکەی داگیرساوە
بە بەهارستانی ویستگە و بازگەکاندا تێپەڕ دەبێ
تا لە دوا بازگەی مەرگەساتەکەدا
چراکەی لە وەردەگرن و دەیکوژێننەوە
لە تاریکی وەردەپێچن و دەیبەرنەوە ! !

بە شێوازێکی ئەبستراکت، دوور لە دیاردەکانی نەرسیسی شاعیرانە، هاوشان لەتەک دنیایی ڕیالیزمدا، "موحسین ئاوارە"ی شاعیر وەک ئاماژەیەک باس لە دەخی مرۆڤ دەکات، لە کێشانی وێنەیەکی خۆیدا، ناتوانێ خۆی لەو وێنەیە جیاکاتەوە، کە لە ئاوێنەی بێهودەییدا دەدرەوشێتەوە، جیاکارییەکی وەها بەهێز لە نێوان گەشتەکەی و کۆتاییەکانی ژیاندا نابینێ، بیرکردنەوەی شاعیر بوونەکی برینداری، ئەزموونی ئەم بریندارببوونە لە ئاست پێوەرەکانی سەقامگیری و جێگیربووندا، درزێک لەتەک ژیاندا دروستدەکات، لە وێنەیەکدا پارادۆکسە لەتەک ئەو هێزە پەیدا دەکات، کە لە دوو دیوی یەک دیاردەدا، هەوێنی ترس و گومانێک لە داگیرسان و کوژاندنەوەی ئەو چرایەدا دەگرێتەوە، لە یەک کاتدا هەم هەمایە بە بەردەوامی مانەوەی ژیان، هەم بە کوژاندنەوە، هەموو هەبوونێک تەی نەبوونی خۆی هەڵدەگرێت، زەقکردنەوەی کێشەکە، خۆی لە هاوشێوەبوونەکی ئەو وێنەیەدا دەبینێ، بەم کردەیەش شاعیر لەکچواندنە لە نێوان ڕۆحی خۆی و چراکەدا دەستبەردەکات، لە هەمان کاتدا، شاعیر لە بارودۆخێکی دەروونیدا، بە چەمکی ڕیاڵی "لاکان"ی گوزارشت لە داکەوتەک دەکات، هەڵبەت سیستەمی "لاکان"ی بەم جۆرە باس لە ڕیاڵ دەکات و دەڵێت "ڕیاڵ ئەو جێگایەیە، کە نە خەیاڵە، نە ئاماژە، نە زمان، نە دەسەڵات تێدا ئیشناکەن"3، ئەمە لەڕەدا لە بەردەم سیستەمێکین بژاردەی تێدا نییە، ساتە خۆشەکان تەمەن، وەرزە کورتە سەوزەکەی سروشت، کە لە بەهاردا خۆی نمایشدەکات، وەک حەزو بگەڕێک، بە ناچاری دەبێ لە نێو لەمپەڕو ویستگە نەگەڕەکان دا تێپەڕێت، لە پەکردنەوەی درزی نەگەڕەکاندا، بازگە نموونەیەکی گونجاوە بە شکستهێنان، هەڵبەت زنجیرەی پچڕانی خۆشییەکان هەمە ڕەنگن، هەمیشە لە سنوورێکدا جێگیرنین، لە گەمەی شاردنەوەو گۆڕاندا، لە کۆتایی چاوشارکەی مردن و ژیاندا، ڕزگاری نابێ، لە کۆتایی دوا بازگەدا، دەستپێشخەری دوا ئەجێندای ڕادەستبوونی زۆرەملە دەستپێدەکات، ڕادەستبوون بە گوڕزانەوەی وێنەی زیندووەوە بە ئاوێنەی مردوو، لە ڕووناکییەوە بە تاریکی، لە داگیرسانەوە بە کوژاندنەوە، جوڵانەوە لە ژیان دا، لە ویستگەی یەکەمی گەشتەکەیەوە کارەساتی پەکخستنی بگەڕەکانە لە نێو نەگەڕەکان، کوشتنی دنیایی خۆشییەکانە لە نێو

چاوەڕوانییەک، لە پڕ لە دوا بازگەدا لێت دەسێنرێتەوە، لەسەندنەوەی چاوەڕوانی لەسەندنەوەی هیوایە، جێگیربوونییەتی لە جەستەی ژیان دا، دەرکردنی ڕۆحی خەیاڵە، بە مردن کۆتایی دێ کە لە پێڕەگەی یاخبوونەوە لەناوکەی سیستەمێکی داخراوی ڕادەستبوون دا دەجوڵێتەوە، لە جوڵاندنەوەی مردندا، ژیان دەوەستێ، گومان نامێنێ، چاوەڕوانی کۆتایی پێدێ، سڕینەوەی وێنەی خود لەناو ئاوێنەی بێهوودەییدا دەبێتە درزێک، ژیان لە مردن، یاخیبوون لە چاوەڕوانی، ویستگە لە بازگە جیادەکاتەوە، لەناو ئەم جیابوونەوەیەدا، شاعیر بە جۆرێکی پاسیف، ئاماژە بە ستراکتەری دەقە شیعرییەکەی دەدات، لە کۆپلەیەکی دیکەی هۆنراوەکەیدا، لە دەروشاندنەوەی گۆشەنیگایەکی شاعیرانەوە لە بەرانبەر ژیاندا، پەیامە بەرزەکەی ئەدەب ئاشکرا دەکات، دەڵێت:

ڕۆژە دێ و .
(ئەو) بە دوامدا ڕادەکا و هاوار دەکات
ئاوڕێکم لێ بەرەوە
دەفتەری بیرەوەریت لە لای من جێماوە
کەچی من
بەسەر باڵی سیمرخی تیژ ڕەوی مەرگەوە
تیژ تیژ تێدەپەڕم
کاتێ زانی ناگاتە من و منی لێ بزر بووە
بێهودە و نائومێد دەگەڕێتەوە
ئەوە کێ یە؟ !
(ژیان)

دەرخەی کرۆکی ئەدەبی لە ڕووبەرێکدا لەنگەردەگرێ، تایبەتمەندی تاک لە وێنەئارای ڕاستینەیەک نیشاندەدات، کە پێکهاتەی ئەدەب جومگەکانی هاوشێوەبوون، پارادۆکسە لەتەک دامەزراوەکانی دەرەوەی خۆیدا دروستدەکات، شاعیر سیلەی ئەم پێدراوە دەکاتە دەرچەی بیرۆکەو هەستی جیاواز، لە کردەیەکی گرتنخۆیدا، قسەکردن و داگەڕان لەسەر دۆخی مرۆڤدا دەکات، لە دنیادا گرنگی دەقی ئەدەبی، بە تایبەت شیعر، لەوەدایە، شاعیران بە گەیاندنی پەیامەکەیان ناتوانن ڕووداوەکانی واقیع وەک خۆیان بگێڕنەوە، بەم پێودانە "موحسین ئاوارە" لە هەڵڕژانێکی هەمەکیدا، پەنا دەباتە بەر ڕەگەزەکانی خەیاڵ و فانتازیا، هەر لێرەوە، شاعیر لە گێڕانەوەی تێڕوانینی بۆ واقیعی ژیان، لە ڕێگای منی بکەرەوە پێداگری لەسەر ئەگەری ئەدەبێک دەکات، گومانەکانی ترسی مردن، هەستە سادەکانی ناو واقیع بچووک دەکاتەوە، خۆیی پێی گەورە دەبێ، لە گۆشەنیگایەکی دیکەوە،

بەرکەوتنێک لەتەک هەستە سادەکانیدا ڕەتدەکاتەوە، لە شوێنێک دا بۆ لاپرۆسێنیسکێوە پێدراوەکانی واقیع بەجێدەهێڵێ، ئاوەزانی دنیا بەرفراوانەکەی جەوهەری ئەدەب دەبێت، هەر سەبارەت بەم بەچوونە “بەختیار عەلی” لە شوێنێکدا دەڵێت “جەوهەری ئەدەب وەک شوێنێک کە تێیدا هەستە سادەکان، ڕەهەندە ڕاستەوخۆ و پێدراوەکەی واقیع بە جێدەهێڵین”4، هەڵبەت لە نێوان ئێستای دەق و ئایندەی ڕۆژێ دێ، ئەو بەشاییە لەنێودەبات کە هەرگیز منی شاعیر، بە ئەوی ترەوە نالکێنێ، هەرچەندە وێنەی من بوون، هیچ نییە، جگە لە گەڕانەوە و تەماشاکردنی ئەو ئاوێنەیی ئەویتر لە یادەوەرییەکانیدا مانایەک هەڵدەگرێ، ئەمی شاعیر بە سڕینەوەی ئەو مانایەی لە بیرەوەریدا ئەرشیفکراوە، ناتوانی لە ئاست نەرسیسی شاعیریدا خۆی بەسەرکەوتوو بەدیکات، ئەم خۆبینینەی منی شاعیر، لە ئاست نسکۆ و پێدراوەکانی بەهوودەی ئەوی ژیان دا لادانەکە لە چەمکی یەک ڕەهەندی مانا و خوێندنەوە، کە ئەمی شاعیر بە ئەوی واقیعەوە گرێدەدات، نە پەڕینەوە، نە بازدانی تێدایە، گوزارشتکردن لە ناسینی ئەوی دۆگما، گەڕانەوە نییە بۆ ئاشتەوایی و بەرکەوتن، بەڵکو هاوتەریبەکە، دەرخستنی یاخیبوونەکی بوونەگەراییە، پاراستنی شووناس و دەزی مانەوەیە، ڕادەستنەبوونی ئەدەبە، بە جۆرێک شاعیر لە ڕێگای خەیاڵ و فانتازیا دا، بریاری ئەوە دەدات، خۆی لە دەست وپەیوەندییەکانی واقیعی ئەوی ژیان ڕزگاربکات، پێادەکردنی خەیاڵە، نزیکبوونەوە لە خود، ئاوێتەبوون لە دنیای شیعرو توانەوە لەنێو ئیستێتیکا، دوورکەوتنەوەو پچڕاندنە لە ڕایەڵە دزێوەکانی ئەوی ژیان، هەستی پێشگری گەشەگیری گووتاری یاخیبوونە لە ئەوی پاشگری ژیان، ئەم پێشگرو پاشگرە لە ململانییەکی هاوتەریبدان، هیچ کات بەیەک ناگەن، وێناکردنی ئەوی ژیان، بە ڕاناوی کەسی یەکەمی تاکی نائامادە، لە چەمکی فانتازیادا فاکتەرێکی گونجاوە بۆ کرانەوەی ئاسۆکانی دەق بەڕووی وەرگردا، لە ڕێچکەی چەمکی فانتازیاوە شاعیر پەیوەندییەکانی بە ئەوی ژیان و شتەکانەوە دەگۆڕێت، لە گرتەیەکدا حزوری منی قسەکەری شاعیر، بەر لە خوێندنەوەی هۆنراوەکە، بوونی نییە، ئەوە کردەی خوێندنەوەی وەرگرە، منێکی نەیی شایستە بە ئەدەب فەراهەمدەکات، منێک کە لە چەقگەرایی دەسەڵات و ئەزموونی هەستە سادەکانی ئەوی نائامادە دا خۆی ڕزگاردەکات، کە چیتر ئەمی شاعیر نابزوێنێ، بەرکەوتنی لەتەکدا ناکات، گوێ لە هاوارەکانی ناگرێ، ئاوڕی لێناداتەوە، هەرچەندە گووتاری شیعری پڕ لە حەقیقەتی نەهێنی دەفتەری بیرەوەرییەکان دەنێ، کە وەک شایەد حاڵە و بەڵگەیەک لای ئەوی نائامادە لە دنیایەک بەجێماوە، کە هیچ ڕەهەندی تازەی پێ نییە، وێنەی شیعری بگەیێنێتە ئەندێشەو سۆز، هەڵچوون لە خوڵقاندنی

وێنەیەکی نوێدا، جیابوونەوەو جیاوازییەکی تەکمە هەیە بە دیوێک لەنێوان تێڕوانینی منی شاعیر لە داڕشتنەوەی دونیا بە شێوەیەکی دیکە، بە دیوێکی تر دەرخستنی حەقیقەتی ئەوی ژیانە، لە درککردنی ئەو جیاوازییە، نەبوونی هاوسەنگی لەنێوانیاندا، شاعیر پەنا بە باڵندەیەکی ئەفسانی دەبات، سیمرخ دەکاتە هێمایەکی ئەکتیف، تەژی بە ئومێد، بە نەمری، لە کۆدەنگی پێشبڕکێیەکی هەستییدا، ڕوونان لە پیادەکردنی فانتازیا، دەتوانێ گریمانەی پێشوەختی ماهییەتی شیعری سەرخات، دژوارە ئەوی ژیان پێی بگات، دنیایی ئەدەب وەک واقیعی ژیان شکست و خرتوخاو نییە، تێڕوانینی سادە نییە، بۆیە لە چوارچێوەی فانتازیادا، تێکەڵەی دنیای ئەدەب دەبێت، کە هاوشێوەبوون لەتەک پێدراوەکانی دونیایی دەرەوەدا، دروستناکات، وەک نووسەرێکی کارامە، یاخی، لە ڕیساکانی ژیان نارەزاییە، شاعیر لە ڕێگای وێناکردنی هەست و خەیاڵەوە، ئاوێتەی دەقە شیعرییەکەی بووە، لەنێویدا دەژی، لەم کۆپلەیەدا، "موحسین ئاوارە" پێچەوانەی کۆپلەکەی پێشوو، ئەو بەدحاڵیبوونە ڕاستدەکاتەوە، دەتوانێ وێنەی نەرسیسی خۆی لە ئاوێنەی بێهوودەیی جیاکاتەوە، تیژڕەو بەسەر ئاستانەکانی مەرگدا تێپەڕێ، سنووری شاردنەوەو گۆڕان، ونبوون ودۆزینەوەی ئەو گەمەیە، ببزێنێ کە لە ژێر ڕیساکانی یەک ئاسماندا بۆی کێشراوە، چیتر تەزی شیعربوون لە تەنگەژەیی گیربووندا ناسرەوە، بەڵکو لە دەرهەستەکی فانتازیدا، بەسەر باڵی سیمرخەوە سیمرخ ئاسا، لە مردن و سووتانی خۆیدا، سەر لەنوێ زیندوو دەبێتەوە بۆ نەمری دەمێنێتەوە، نووسینی هەر دەقێکی ئەدەبی، دەرهاویشتەی مردنی واقیعێکی ژیانە، نەمری لە دووی خۆی بەجێدەهێڵێت، باڵابوون و فراوانکردنی ئاسۆکانی دیدەی شیعریی، بانگەشەی پۆلینکردنی بەهرەی منی شاعیرە، گەشەسەندنێکی ناوەخنی خودە، دەروشانەوەی منێکی لەداکەوتەوە کە چیتر نایەوێت، ئەوی ژیان، لە ئاوێنەی بێهوودەیی دا بدۆزێتەوە، نە دەیناسێت، نە پێیدەگات، ئەوە جێهێشتن و جیاکردنەوەی ئەو وێنەیەی ژیانە، کە لەتەک وێنەی نەرسیسی خود دا لە دنیایی شیعردا یەکنایەتەوە، کە لە دەسپێک و کۆتایی کۆپلە شیعرییەکەیدا، بە هەژاری، بە سادە تێڕوانین لەنێو دوو کەوانەدا، بە مردن و بە ڕەهەندەکانی بێئومیدی داخراون، ناتوانن خۆیان لە فانتازیا و ئەدەبی ڕاستقینەدا زیندووبکەنەوە، بۆیە شاعیر چیتر نایناسێت، دەکەونە دەرەوەی بازنەی فانتازیا، لەتەک خەیاڵدا لێکەوتن ئەنجام نادات، لەنێو دوو کەوانەدا دیاریدەکات، بە سەرسووڕمانەوە دەڵێت ئەوە کێیە ژیانە، بەرپرسی شاعیر لە پرسی چیگووتن و جوانگووتندا، لە گەشتە شیعرییەکەیدا لە دیمەنێکی ناوازەدا، بە چاوگێڕانەوەیەکی نێو موسافیرخانە، لە ڕێچکەی لادانی

واتـــاییو، ل گرتیکـــدا ئدگارکـــانی لکچوانـــدن و خواســـتن دستبردکات، دت:

قفی داخراو، ب کلیل د
ور بخزیو نو گیانمو
بسوور ب نو بنی هناومو
با رووناکی بگتو ئو ژوورى ل تاریکی ترساو
پاکوتووانی هسنو سر پ
چیتر باویشک ندن ل نو ج
ئی ئوانی دستی چرا و گو و خرن
ئو لگ تاوان و بدگیدا ناجرن !!

گر ونی ئدب، شیعر ب تایبت، نگدانوی وني ئوی ژیان بت ل منی شاعیردا، داوک و بهودیی لبکوتو، مانوى ژیان بم شویی ل خود دا یکنایتو، ن لتک ناسنامى شیعرکو ناونیشانکى، ن لگ چمکی گشت و سفرکردندا، سفرکردن داخراو نیی ل شونکدا، بکو پرسی گان و گین و کرانویی ب ووی دنیا دا، ئزموونی تازیی دوت، خ تکاندن ل گردو تزی ابردوو، خپاککردنویی دروون، ئیلهامی، تیمارکردنی نرسیسی بریندار، "موحسین ئاوار" زیرکان ل گای "خوازی ژیرییو" مامی لگدا دکات، "خوازی ژیریی" هر وک عبدولعزیز عتیق دت "بریتیی ل دانپای کار، یان هرشتکی دی ک هاوتای کارک بت، جگ لوی بی دانراو"5، خنووساندنی شاعیر بم سیلنیگاییو، پدزکی لبار ب گوزارشتکردن، لو ئاخاوتنی ک دتوان ئو واتا باوان تپن ک پی ناسراون، مانایکی دیک بخات سر واتاک ک هگری وش بکارهنراوکی، ل ونیکدا ب کردی دانپا ل بکارهنانی خواز بپیوندی ئامری، وشی قفل بکاردهن، قفل بنژی همای نیشانکرک"دال" ئاماژ ب بنیادی جوومگکانی گووتاری هنراوی داخراو دکات، ب دیوک قفل وک نیشانکرک ونی خیتی، نرسیس و بهری شیعری ب نیشانکراوی"مدلول" نب ک کلیل ناتوان خی ل ونک جیاکاتو، ب دیوکی تر، ب بکارهنانی کلیل، گومان ب یقینو پیوستدکات، گووتاری هنراوکی ب ئاخنینی کلیل لنو قفل دا دکاتو، کلیل وک نیشانکراوک بانگشی کارکردنکی ئکتیفی خیا و فانتازیای، پیونویی ل واقیعی داخراو، ب خیا و خونی بربای، ئو قفی داخراوی واقیع، ئاخاوتن لتک کلیلی زگارکری خیا دکات، ئو خودی دق، گوزارشت ل تنیایی خی دکات، ونی خی ل ئاونی واقیع جیادکاتو، ب کلیل دت ور ناو منی

شاعیرەوە، تا لە ئەوی تر جیابمەوە، پەلگرتنی ئومێد لە ئەستای زەمەنی نووسینی شیعردا، بەرخوازێکە، هێشتا نە هاتووەتە دی، ئەگەری شوێنێک لە بەشاییەکانی دەقدا فەراهەمدەکات، دەروشانەوەی خەیاڵ دەکاتە بزوێنەری گەڕانەوەی ئومێدێک کە لەچوارچێوەی فاکتەک دا، ڕووناکی دەبەخشێت، لەنێو نەستی شاعیردا یەقدەداتەوە، گووتاری ئەوی دیی هەڵدەگرێ، کە پێشتر ئامبازی تاریکی بووە، سەی لێکردووە، نائارامی پێ بەخشییەوە، تاریکی ترس و نارەحەتییە، شاعیر لە کرانەوەیەکی بژوێنەردا، وەک نووسەرێک، لەنێو کردەی نووسیندا، بەدیوێک بیر لە پێگەی خۆیدەکاتەوە، ووریا دەبێتەوە، بەدیوێکی دیکە، بیر لە بەشێک دەکاتەوە کە موسافیری نێو دەقی سەرکەوتوو نین، بەئاگان لە سەفرەکەی نووسەر، بە حسێبی وەرگر، بنووس داوای ووریابوونەوەو هۆشیاریان لێدەکات، دەق شوێنی ئەوەی تێدا نییە، تێیدا بخەویت یان باوێشک بدەیت، لە کۆتایی دەستبژێرێک دا، ئەو وەرگرانە، بەشاییە تاریکەکانی واقیع بە خەیاڵ و فانتازیا پڕدەکەنەوە، بە کاریگەری تەمەڵەی و پاشکۆکانی، گەشتی سەفرەکەی ئەدەب، لە ڕێساکانی نووسەر، وەرگرو دەق تێکنادەن، لەنێو خودی هۆشیارییەوە، ئاشق و مەئشوقی سروشت و ڕووناکی و خێرن، کە هەردووکیان بە جووتە دوو دیوی یەک دونیان، کە لەتەک تاریکی و ناپاکی دا یەکنایەتەوە، کاتە بەم ڕێچکەیە لە ڕێگای دەقەوە وەرگر ئاگادار دەکاتەوە، لە گومانەوە دەیانپەڕێنێتەوە بە یەقین، لە تاریکییەوە بە ڕووناکی، لە داخرانی دەقەوە بە کرانەوە، لە تاک ڕەهەندییەوە بە فرە ڕەهەندی، پێگیری وەرگر بەم ڕێڕەوە، پارادۆکسە لەتەک چەمکی تێنەگەیشتن لە دەقدا دروستدەکات، کە شاعیربە تاوان و بەدگۆیی دەیخوێنێتەوە.

ئابی 2022

ژێدەرەکان

1 – موحسین ئاوارە – عەترەکەو لەنەوەی گوڵخانە – چاپخانەی ڕۆژهەڵات – هەولێر– ساڵ 2019 – لاپەڕە 12
2 – کاروان عومەر کاکەسوور، دواڕۆژ کاکەسوور– سوارەکان بە قاچاغ بووکیان گواستەوە (ڕۆمان) – چاپخانەی ڕۆشنبیری – هەولێر– ساڵ 2011 – لاپەڕە 9
3 – بەختیار عەلی – جوانییەکانی ناڕێکی – چاپخانەی تاران – چاپی یەکەم – ناوەندی ڕۆشنبیری ئەندێشە – سلێمانی – لاپەڕە 89
4 – بەختیار عەلی – زنجیرەکانی دەنکیشەت – چاپخانەی ئەڕەوەن –

چاپی یەکەم ـ ناوەندی ڕۆشنبیری ڕهەند ـ سلێمانی ـ لاپەڕە 154

5 ـــ ئیدریس مەحەمەد رەزا ـــ وێنەی شیعری لە دیوانی “تەمەن”ی ئەحمەد مەحەمەد دا ـ چاپخانەی چوارچرا ـ چاپی یەکەم ـ هەولێر ـ سال 2021 ـ لاپەڕ 98